

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ines Pavlovič

Izseljeni Slovenci v Kanadi in njihova socialna opora

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ines Pavlovič

Mentorica: red. prof. dr. Tina Kogovšek

Izseljeni Slovenci v Kanadi in njihova socialna opora

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvala

Blaž in Tereza, brez vaju svet ne bi bil tako lep.

Hvala mami in očetu, da sta mi omogočila študij in za vse spodbude.

Posebna zahvala mentorici, za usmeritve in predloge pri nastajanju diplomske naloge.

*Zahvala pa gre tudi vsem dobrim ljudem, ki so želeli sodelovati pri nastajanju te naloge in
povedati svojo zgodbo.*

Izseljeni Slovenci v Kanadi in njihova socialna opora

Selitveni tokovi imajo dolgo in razburljivo zgodovino. Vanje so bili vpeti tudi naši rojaki. Kar nekaj njih si je svoj novi dom ustvarilo v Kanadi. Britanska Kolumbija je najbolj zahodno ležeča provinca Kanade, v kateri se nahaja mesto Vancouver. Prvi Slovenci so v Britansko Kolumbijo prišli v začetku 20. stoletja, večina preko Združenih držav Amerike, drugi val izseljencev pa je prišel med obema vojnoma. Ta dežela je tudi danes zanimiva in privlačna izbira za mlade, ki iščejo svoj košček zemlje pod soncem.

Namen diplomske naloge je opisati izkušnjo slovenskih izseljencev v Kanadi na primeru mesta Vancouver, pri čemer je fokus na njihovi socialni opori. Delo temelji na raziskavi, ki je plod kvalitativnega interpretativnega pristopa. Podatki so bili pridobljeni med mojim obiskom Kanade, kjer sem z nekaj izseljenimi Slovenci opravila intervjuje. Vsebinsko je delo razdeljeno na teoretični del, ki zajema uvodno besedo, opredelitev teoretičnih pojmov in kratek opis zgodovine preseljevanja Slovencev v Kanado ter vzroke in motive. V drugem, empiričnem delu, pa sta opisani metodologija in terenska raziskava, ki jima sledita analiza intervjujev in interpretacija tem. Intervjuvane osebe se največkrat po pomoč obrnejo k bližnjim, družini, ki si jo je večina ustvarila v Kanadi. Izkazalo se je tudi, da delovanje tamkajšnjega slovenskega društva pomembno vpliva na ljudi in predstavlja neviden steber v slovenski skupnosti, ki daje oporo tako starejši kot mlajši generaciji priseljencev.

Ključne besede: socialna opora, Kanada, Slovenski izseljenci, kvalitativno raziskovanje

Slovenian immigrants in Canada and their social support

The migration flows have got a long and exciting history. Many of our ancestors took part in these flows and made their new home in Canada. Slovenians can be found in every province however the westernmost is British Columbia and its city Vancouver. The first Slovenians to British Columbia came in the first half of 20th century via the United States of America while the second wave took place between the world wars. Currently, Slovenians continue to visit Canada and some continue to immigrate because Canada / British Columbia seems to be an interesting and attractive destination for the young to find and realise their vision and role in a world.

The purpose of this thesis is to describe the experience and social support of Slovenian immigrants living in Vancouver, Canada. The thesis is based on the research as a result of interpretive qualitative approach. Data were gained by interviews with several Slovenian immigrants during my stay in Canada. The content of the thesis is divided into two parts. The first is describes the research questions theoretically and consists of introduction, definition of terms and short description of history of Slovenians migrations to Canada as well as their reasons and motives. The empirical part describes the methods and field research followed by the analysis of the interviews and the interpretation of themes. The interviewees most often turn for help to close family that the majority of them made in Canada. There is a strong local Slovenian society which impacts on people and represents the invisible pillar of the Slovenian community, giving support to the elderly and the younger generation of immigrants.

Key words: social support, Canada, Slovenian immigrants, qualitative research

Kazalo

1 UVODNA BESEDA	6
1.1 Cilj diplomske naloge	8
2 OPREDELITEV TEORETIČNIH POJMOV	10
2.1 Socialna opora	10
2.1.1 Oblike socialne opore	11
2.1.2 Viri socialne opore.....	12
2.2 Egocentrično socialno omrežje.....	14
2.2.1 Značilnosti socialnih omrežij.....	16
2.3 Izseljevanje Slovencev v Kanado	17
2.3.1 Vzroki in motivi.....	19
3 METODOLOGIJA	21
3.1 Opis terenske raziskave	22
3.2 Analiza podatkov	23
3.2.1 Kvalitativna analiza podatkov	23
3.3 Interpretacija rezultatov.....	24
4 SKLEPNA BESEDA	34
5 LITERATURA	36
PRILOGA	39

Kazalo slik

Slika 2.1 Teoretični model omrežij socialne opore	15
---	----

1 Uvodna beseda

»Wherever you go, go with all your heart«. **Confucius**

»Kamorkoli greš, pojdi z vsem svojim srcem«. **Konfucij**

Ljudje v življenju sprejemajo različne pomembne odločitve, ena od njih je izbira prebivališča oziroma kraja bivanja. To jim omogoča ena temeljnih pravic svobodnega človeka - pravica do svobodnega gibanja. Na to, kam ga bo ponesla pot, pa lahko vpliva posameznikova želja po odkrivanju sveta, ki ga vodi po različnih mestih, nekateri izmed njih iščejo boljše pogoje za delo in večji zaslužek, spet druge pa vodita srce in ljubezen. Nekateri se v tujino odpravijo začasno (študij, delo, daljša potovanja) in z mislijo, da se vrnejo domov, drugi pa že na začetku vedo oziroma čutijo, da bodo »tam nekje« ostali vse življenje.

V modernem času globalizacije so migracije postale množičen pojav, ki se v gospodarsko manj razvitih državah kažejo kot izseljevanje, v naprednih in gospodarsko močnih država pa kot priseljevanje.

Danes je svet preplavljen z migracijskimi tokovi. Zadnje mesece smo še posebej obkroženi z informacijami, ki nam jih posredujejo mediji o begunski krizi in njihovi poti iz Bližnjega vzhoda v Evropo. Razlog za to so slabe razmere v njihovih državah (Sirija idr.) in posledično jih ta ne more zaščititi pred zlorabami njihovih človekovih pravic. Žal je tudi to eden od razlogov, da so ljudje primorani zapustiti svoj dom in si poiskati boljše pogoje za življenje daleč stran od domovine.

Podatki Mednarodne organizacije za migracije (IOM) nam zgovorno pokažejo, kako pomembne so migracije v današnjem času. Po podatkih naj bi bilo leta 2013 v svetu kar 232 milijonov migrantov (UNFPA 2015).

Tudi Slovenija se je v svoji zgodovini soočala z odhodom ljudi v tujino, še posebej v času po drugi svetovni vojni, ko so ljudje množično odhajali, kot ciljna destinacija pa je bila po večini prav Severna Amerika, kjer sta se, po mnenju mnogih, »cedila med in mleko«. Natančnega števila vseh izseljenih Slovencev ne bo nikoli mogoče pridobiti.

V današnjem času lahko slišimo in beremo o tako imenovanem »begu možganov«. Danes ljudje zapuščajo domovino predvsem z željo po boljših pogojih za delo in boljšem zaslužku.

Pestrost oznak za pojav kot tak, in sicer za odhajajoče – izseljenstvo, zdomstvo, eksodus, diaspora, izseljenec oz. emigrant, zdomec, politični emigrant, pregnanec, begunec, razseljena oseba in za prihajajoče – priseljenec, imigrant, priseljenstvo, delavec na začasnem delu, nam pokaže različice dveh osnovnih pojmov, ki ju izrazimo s tujkama emigrant in imigrant. Pri tem ne gre samo za dogodke in splošne pojave, ampak predvsem za posameznike in njihove življenjske zgodbe (Drnovšek 2006, 116).

Če se osredotočim zgolj na državo, ki je preučevana v pričujočem diplomskem delu, to je Kanado, v kateri po podatkih IOM živi 11.013 (IOM) slovenskih migrantov, nam ta podatek pove, da Slovenci v Kanadi predstavljajo le majhen odstotek populacije, vendar so prisotni v mestih od vzhodnega do zahodnega dela države. Razpršeni so po celotni državi, največ pa jih prebiva v mestih, kot so Toronto, Hamilton, Montreal, Vancouver (ki je tudi moj glavni cilj, kjer sem obiskala izseljene Slovence in z njimi opravila intervjuje in kjer je še vedno dejavno slovensko društvo), precej dejavno društveno življenje pa je tudi v Winnipegu, Kirklandu, Laku, Port Arthurju in Windsorju. Večina, približno 80 odstotkov, jih živi na vzhodu države (Gosar 1978, 155).

Predmet preučevanja diplomskega dela so izseljeni Slovenci v Kanadi, vključevanje v tamkajšnje življenje, njihova socialna opora in socialno omrežje, delovanje slovenskih društev v Kanadi ter komunikacija z domačimi v domovini.

Cilj diplomskega dela je opisati izkušnjo posameznih Slovencev, ki so se izselili v Kanado in kateri so glavni viri socialne opore.

Diplomska naloga je sestavljena iz uvodne besede, sledi teoretični del, ki temelji na podlagi obstoječe literature in empiričnega dela, ki temelji na podlagi izvedenih poglobljenih polstrukturiranih intervjujev, zaključila pa jo bom s sklepno besedo.

1.1 Cilj diplomske naloge

V diplomski nalogi z naslovom *Izseljeni Slovenci v Kanadi in njihova socialna opora* bom skozi kvalitativno raziskavo skušala analizirati in ugotoviti predvsem naslednja raziskovalna vprašanja:

- glavni razlogi za selitev iz domovine
- kako so se znašli v novem okolju
- kako so si ustvarili življenje v Kanadi in na koga so se obrnili po pomoč
- kdo je njihov glavni vir opore
- ali je posameznikom pomembno delovanje slovenskega društva in če jim ta predstavlja vir socialne opore
- odnos do domovine
- ohranjanje stika z domačimi v domovini
- preko katerih kanalov je potekal stik z domovino včasih in kako poteka danes

Zanimalo me je predvsem, kako se izseljeni ljudje v novem okolju prilagodijo, spoznajo ljudi in ustvarijo svoj krog, ki jim nudi socialno oporo. V delu želim predstaviti tudi vzroke za migracije, zanimivosti o začetku življenja v novi državi, ohranjanje stika z domovino, pomen slovenskih društev v Kanadi in kako pomembno jim je tamkajšnje druženje z rojaki.

Cilj naloge je torej na grobo opisati izkušnjo Slovencev v kanadskem mestu Vancouver.

Teoretični del

»...Vendar prekratko nam bilo je polje,
in oče je odšel čez morje v svet.
Prišlo je pismo: "...in vam sporočim,
v Ameriki je za spoznanje bolje..."
Prodali smo – in šli za njim.
Tega je zdaj že mnogo let.

Še to: Očeta včasih mati vpraša:
"Kaj praviš, ali še stoji tam mlin
in še sloni pod bregom kočja naša?"
A oče mrk ne reče nič.

Bila sem Marica, to ves je moj spomin,
a tu se pišem Mary Sustersich.«
(Mile Klopčič, Mary se predstavi)

2 OPREDELITEV TEORETIČNIH POJMOV

2.1 Socialna opora

V življenju se velikokrat soočamo s situacijami, ki od nas zahtevajo določene napore in zaradi katerih potrebujemo nekoga, ki nam nudi oporo, motivacijo in spodbudo. Ena izmed takšnih situacij je tudi selitev.

V literaturi je navedeno mnogo opredelitev socialne opore. Predvsem zgodnejše opredelitve v sedemdesetih letih so poudarjale predvsem emocionalno razsežnost socialne opore kot občutka pripadnosti in sprejemanja ter skrbi pri pomembnih drugih. *»Med tri najpomembnejše začetnike sistematičnega raziskovanja socialne opore, ki so tudi izhajali predvsem iz emocionalnega vidika opore in so pomembno vplivali na razvoj tega področja, spadajo Cassel, Caplan in Cobb«* (Vaux v Hlebec in Kogovšek 2003, 103).

»Po Casselu je ključni element socialne opore tisti, ki jo posamezniku nudijo predvsem njegovi pomembni in najbližji drugi. Iz tega prepričanja je kasneje izšla vrsta raziskav, ki se osredotočajo na socialno oporo kot na zaščito (ang. buffer), ki posameznika in njegovo zdravje ščiti pred stresnimi vplivi iz okolja« (Hlebec in Kogovšek 2003). Po tem modelu je socialna opora dejavnik zaščite pred stresnimi življenjskimi situacijami (Hlebec in Kogovšek 2003), med katere uvrščamo tudi selitev in spremembo okolja.

Caplan (1974) je prav tako kot Cassel izhajal iz prepričanja o pomenu socialnih vezi in njihovem vplivu na potek in izide kriz in življenjskih prehodov, s katerimi se sooča posameznik (opora kot dejavnik zaščite pred stresom), vendar jih ni omejeval na najbližje vezi, kot so družinski člani in prijatelji, ampak je upošteval tudi bolj oddaljene vezi, kot so skupine za pomoč, sosedski odnosi itd. (Hlebec in Kogovšek 2003, 104). Caplan je natančneje opredelil vrste pomoči, *»ki jih zagotavlja tak »sistem opore« in jih razdelil na tri vrste, ki bi jih danes z uveljavljeno terminologijo poimenovali emocionalna, materialna in informacijska opora«* (Hlebec in Kogovšek 2003, 104).

Socialna opora je bila torej v prejšnjih študijah zasnovana na različne načine. Cramer (Yin 2009, 11), tako kot Caplan, enači socialno oporo predvsem z emocionalno oporo. *»Cohen in Wills (Yin 2009, 11) sta v letu 1985 določila emocionalno oporo kot izraz za skrb, sočutje, razumevanje ter spoštovanje do sočloveka, kar je bilo tudi skladno z Buhrmesterjem in*

njegovimi sodelavci (Yin 2009, 11), ki definirajo emocionalno oporo kot zagotavljanje udobja drugim» (Šikman 2013).

Cobb (1976) je socialno oporo razumel v kontekstu zaščite pred stresom in kot dejavnik dobrega počutja (*ang. well being*). Razlikoval se je po tem, da je oporo natančneje opredelil kot informacijo, ki posamezniku omogoča, da se zaveda, da je ljubljen, sprejet in spoštovan. Nekateri avtorji, kot sta Antonnuci in Jackson (1990), empirično pokažejo, »*da vzajemnost lahko vpliva na zadovoljstvo z življenjem in na občutek sreče*« (Hlebec in Kogovšek 2003, 104). Torej po tem modelu, socialne opore kot zaščite, ki je izšel po modelu zgoraj omenjenih zgodnjih teoretikov in raziskovalcev opore Cobba, Cassela in Caplana, je socialna opora predvsem dejavnik zaščite pred stresnimi življenjskimi situacijami. Domneva se, »*da je boljša oziroma ustrežnejša socialna opora ključni dejavnik, ki posreduje v stresnih okoliščinah in odločilno prispeva k zmanjšanju psiholoških pritiskov ali celo zmanjša možnost za nastanek fizičnih obolenj*« (Vaux v Hlebec in Kogovšek 2003, 108).

Posamezniki z močnim sistemom socialne opore se bolje spopadajo z velikimi spremembami v življenju, tisti z malo ali brez socialne opore pa so lahko bolj dovzetni za stres, ki ga lahko prinašajo življenjske spremembe, zlasti tiste nezaželene (Thoits 1982).

Socialna opora je torej vsota vseh učinkov, ki dobrodejno vplivajo na človeško počutje, in nas tako varujejo pred stresnimi dejavniki. Mednje vključujemo še pomoč pri opravljanju nalog, vodenju, zagotavljanju materialnih sredstev ter pri socialnih stikih, ki služijo predvsem »*prijetnemu preživljanju prostega časa*« (Rogelj in drugi v Plemeniti 2012).

2.1.1 Oblike socialne opore

Oblike socialne opore so specifična dejanja oziroma vedenja, »*ki se večinoma priznavajo kot dejanja z namenom pomoči (opore) posamezniku, spontano ali na njegovo prošnjo za pomoč*« (Hlebec in Kogovšek 2003, 106).

Ena prvih sistematičnih opredelitev je Weisssova (Vaux v Bojnec 2009), ki je socialno oporo razdelil na šest skupin, in sicer na občutek pripadnosti ali povezanosti, socialno integracijo, utrditev občutka varnosti, občutek zanesljive povezanosti, vodstvo ali usmerjanje in možnost skrbi za drugega.

Na podlagi nastalih teoretičnih opredelitev in empiričnih študij razvrščamo socialno oporo v štiri skupine (Hlebec in Kogovšek 2003, 106).

1. *Instrumentalna ali materialna opora*, ki se nanaša predvsem na materialno pomoč (npr. posojanje denarja, stvari, pomoč pri opravilih ...).
2. *Informacijska opora*, se nanaša predvsem na tiste informacije, ki jih posameznik potrebuje ob pomembnih življenjskih dogodkih (npr. selitev, izguba službe, mesebojni konflikti), ki zanj pomenijo stresno obdobje. Tovrstna opora posamezniku omogoča neke vrste pomoč, potrebno pri razumevanju, soočanju in reševanju njegovih težav. Gre za izmenjavo pomembnih informacij, potrebnih pri sprejemanju odločitev. To oporo mu večinoma zagotavljajo osebe, ki so tesno povezane z njim in so mu blizu (Hlebec in Kogovšek 2003). Gre za oporo, ki se nanaša predvsem na pogovore o mnenjih in dejstvih, povezanih s posameznikovimi tekočimi težavami (Thoits v Vaux 1988).
3. *Emocionalna opora* predstavlja pomoč tako ob večjih kot manjših življenjskih krizah (npr. smrt bližnjih, ločitev, težave v družini ali na delovnem mestu) ter deluje kot zaščita pred stresom, kajti vsebuje točno tiste (emocionalne) elemente (izražanje skrbi, empatije), ki so ključni za obvladovanje stresa (Hlebec in Kogovšek 2003). Gre za oporo, ki se nanaša na spoštovanje, ljubezen, skrb, emaptijo, skupinsko pripadnost (Thoits v Vaux 1988). Tovrstne opore je posameznik največ deležen od tistih oseb, s katerimi se pogovarja o pomembnih osebnih zadevah in so z njim močno in intimno povezane. Ti odnosi so zato tudi trdnejši in manj variabilni (Hlebec in Kogovšek 2003).
4. *Druženje*, ki se nanaša na oporo v obliki neformalnega občasnega druženja (npr. izleti, obiskovanje, kino) (Konda 2014).

2.1.2 Viri socialne opore

Ljudje v stiski po navadi ob sebi potrebujejo nekoga, na katerega se lahko obrnejo po pomoč in ki mu nudi oporo v stresni situaciji. Ti viri so obravnavani kot del posameznikovega osebnega omrežja, ki pomoč ponudijo ali pa se sami obrnejo nanj. Viri lahko nudijo različne vrste pomoči ali opore od materialne, finančne, informacijske opore (vir informacij) ali pa nudijo pomoč na emocionalni ravni.

»Omrežja socialne opore so torej vir, na katerega se posameznik lahko opre« (Hlebec in Kogovšek 2003, 106). Vendar pa Vaux (v Hlebec in Kogovšek 2003) pravi, da tudi odnosi, ki

so na splošno učinkovit vir opore, lahko v konkretni situaciji posamezniku ponudijo pravo oporo, lahko pa se zgodi, da to ni mogoče. To je na primer pogost primer tudi pri selitvi (migracije), ko je posameznik v času krizne situacije ločen od svojih virov opore. Takšna krizna situacija lahko zajame intimne člane, ki naj bi sicer lahko nudili oporo, pa jo zaradi čustvene vpletenosti ne morejo oziroma je njihova oporo neučinkovita (Hlebec in Kogovšek 2003, 106).

V literaturi je mogoče najti več pristopov o preučevanju virov socialne opore in reševanju poglobitnega vprašanja, kdo nudi socialno oporo. Najpomembnejša sta hierarhični in relacijski pristop, ki se razlikujeta po določenem kriteriju.

Hierarhični pristop med viri socialne opore razlikuje po kriteriju bližine oziroma glede na razdaljo od posameznika. Čim večja je bližina med posameznikom in virom, tem manjša je razdalja med njima.

Perlin (Iglič v Bojnec 2009) razlikuje med tremi viri socialne opore:

- Viri, ki pripadajo posameznikovi *celotni socialni mreži*. To so najširše opredeljeni viri, meje mreže so hkrati tudi meje socialnih virov, na katere se posameznik še lahko zanese. Ti viri posamezniku predstavljajo dejanski vir opore v izrednih situacijah.
- Za vire znotraj *socialne skupine* velja, da se bo posameznik obrnil po pomoč, ko bo to potrebno. Odnosi znotraj skupin so bolj neposredni, aktivni in intenzivni. Z osebami v socialnih skupinah ima posameznik pogoste in neposredne stike, to so osebe, ki živijo v njegovi bližini in se poznajo že daljši čas.
- V skupino *socialnih virov* pa uvrstimo osebe, ki so s posameznikom v intimnih in zaupnih odnosih. Te osebe nudijo predvsem emocionalno oporo.

Relacijski pristop pa poudarja tri vidike socialnih vezi: kvantitativnega, strukturnega in funkcionalnega (Iglič v Bojnec 2009):

- *Kvantitativni vidik* meri obstoj in število določenih vezi;
- *Strukturni vidik* proučuje posameznikovo socialno omrežje in lastnosti, kot so homogenost, gostota in moč vezi;
- *Funcionalni vidik* pa proučuje stopnjo opravljanja določene funkcije socialne vezi.

Vire lahko razdelimo tudi na neformalne in formalne. *Neformalni viri* predstavljajo osebe, ki so posamezniku zelo blizu in s katerimi imajo pozitiven odnos. To so nenadomestljivi viri

pomoči, ki temeljijo na čustvenih vezeh in so brezplačni. V to skupino spadajo družinski člani, partner, prijatelji, sosedje in drugi bližnji. *Formalne vire* pa Froland (Vaux v Dremelj 2003, 159) opredeljuje kot profesionalne storitve, ki jih nudijo vladne institucije in njeni organi, ki so visoko specializirani in zagotavljajo specifične usluge. Mednje pa prav tako prištevamo verske organizacije in druge socialne skupine. Formalni viri do posameznikov ne gojijo čustev in je odnos zgolj profesionalen.

2.2 Egocentrično socialno omrežje

Ljudje ob pojavu problemov in stisk lahko poiščejo pomoč oziroma oporo pri različnih osebah. Osebe, ki jih posameznik navede kot vire socialne opore, tvorijo njegovo socialno omrežje za izvajanje socialne opore. Socialno omrežje posameznika tako sestavljajo člani omrežja in odnosi med njimi (Dremelj 2003, 157).

Igličeva (1988) je opredelila socialno omrežje kot množico enot, ki jih med seboj povezujejo vzajemne ali enostranske socialne vezi. Socialno omrežje predstavlja posameznikovo socialno okolje, ki pojasnjuje lastnosti omrežja ter njegov položaj v njem (Iglič 1988, 82).

V analizi socialnih omrežij poznamo dve osnovni vrsti omrežij. To sta popolno in egocentrično omrežje. Bistvena razlika med njima je v pridobivanju podatkov. *Popolno omrežje* je sestavljeno iz enot, med katerimi je definirana ena ali več relacij. Za to omrežje velja, da opazujemo vse pripadajoče relacije v določeni skupini posameznikov (Kogovšek v Omerzu v Šikman 2013).

Egocentrično (osebno) omrežje pa sestavlja posamezna enota, ki jo imenujemo *ego*, člani njegovega omrežja ali *alterji* ter relacije med njimi. Če se pri osebnem omrežju osredotočimo na vse relacije, se pri egocentričnem omrežju osredotočimo samo na posamezno enoto, to je *ego*, v relaciji z drugimi, ki jih imenujemo *alterji* (Kogovšek v Omerzu v Šikman 2013). Primer egocentričnega omrežja so tudi osebna omrežja izseljencev, na katerih je poudarek v tem diplomskem delu.

Nekateri (npr. Vaux 1988) ugotavljajo, da so nekatere značilnosti omrežij lahko zelo pomembne za raziskovanje in analizo socialne opore. Pomembne značilnosti so velikost omrežja, moč vezi, gostota omrežja, homogenost vezi (glede na spol, starost itd.) in geografska razpršenost članov (Hlebec in Kogovšek 2003, 115).

Antonucci je skupaj s sodelavci razvila hierarhičen pristop merjenja omrežij, ki temelji na teoretično podprtem modelu (Slika 1). Egocentrično omrežje razdelimo na več koncentričnih krogov, v središču pa je ego, osnovna skica ima tri koncentrične kroge. V *prvem* so tesne in zelo stabilne vezi, osebe imajo različne vloge in nudijo različne vrste socialne opore (partner, družina, tesni prijatelji). *Drugi* krog je sestavljen iz razširjene družine, znancev, sosedov ipd. Tukaj je nudenje opore že specializirano in tudi članstvo se sčasoma spreminja. V zadnjem, *tretjem* krogu, ki je od ega najdlje oddaljen, pa se nahajajo oddaljena družina, sodelavci, osebe, kot so zdravniki, odvetniki ipd. Članstvo v tem krogu je časovno zelo omejeno. (Rems 2010).

Slika 2.1 Teoretični model omrežij socialne opore

Vir: Kahn in Antonucci v Sugarman (1986, 11).

Teoretične predpostavke Kahna in Antonucci jeve so se v mnogih empiričnih raziskavah izkazale za resnične, tako so na primer tudi Bernard, Campbell in Lee (v Hlebec in Kogovšek 2006, 54) na osnovi empiričnih študij, z uporabo različnih generatorjev, prišli do podobnih rezultatov in opredelili naslednje vrste omrežij:

- emocionalno-intimno omrežje
- socialno omrežje
- informacijsko-instrumentalno omrežje
- globalno omrežje.

2.2.1 Značilnosti socialnih omrežij

Velikost omrežja in gostota sta, kot smo omenili zgoraj, glavni značilnosti socialnega omrežja. Poleg njiju pa so za raziskovanje pomembni tudi drugi vidiki omrežja, kot so deleži družinskih članov, prijateljev ali sodelavcev, ki predstavljajo sestavo in homogenost omrežja. Prav tako pa lahko analiziramo še druge značilnosti. To so geografska bližina akterjev, pogostost kontaktov, trajanje in intenzivnost odnosov idr (Šikman 2013).

Velikost omrežja predstavlja število oseb, ki jih posameznik vključi v svoje omrežje. Pove nam tudi, koliko različnih alterjev ima ego v osebem omrežju. Prednost velikih pred majhnimi omrežji je večja dostopnost virov opore ter raznolikost. Večje kot je omrežje, večja je izbira, ki jo bo imel posameznik, ko se bo znašel v težavah in bo moral poiskati pomoč, v nasprotju z manjšim omrežjem, kjer mogoče v trenutku potrebe po pomoči ne bo nihče dostopen (Hlebec in Kogovšek 2003, 115).

Večja omrežja so lahko tudi manj gosta, bolj raznolika, vsebujejo člane z različnimi kompetencami in so tako bogatejši in bolj raznolik vir pomoči ter ponudijo širši pogled na določen problem in različne možnosti reševanja le-tega (Hlebec in Kogovšek 2003, 115).

Gostota omrežja ta nam predstavlja kako so člani omrežja medsebojno povezani. Velikost in gostota sta medsebojno povezani. Večja raznolikost se povezuje z manj gostimi omrežji, kjer se člani med seboj ne poznajo dobro (razpršena omrežja), gosta omrežja pa so ponavadi manjša, člani so med seboj tesno povezani, se dobro poznajo (Vaux 1988).

Gostejša omrežja nam tudi omogočajo večjo stopnjo socialne opore in tako znižujejo stopnjo stresnosti (Kaduschin v Hlebec in Kogovšek 2003). Bolj raznolika omrežja pa so lahko zelo učinkovita, še posebej ob pomembnih življenjskih dogodkih, kot so iskanje zaposlitve, ločitev, idr. (Hlebec in Kogovšek 2003). Zelo učinkovita so tudi v primeru selitve v tujino, ki je glavna tema naloge.

Homogenost omrežja je definirana kot delež akterjev v mreži, ki se v izbranih dimenzijah ne razlikujejo z egom (Iglič 1988). Vsebujejo alterje, ki se od ega ne razlikujejo po demografskih karakteristikah med katere spadajo spol, starost, izobrazba, narodnost ipd. Torej večje kot bo število alterjev z enako opazovano karakteristiko, ki prav tako pripada egu, večja bo homogenost omrežja (Iglič 1988).

Sestavo omrežja ugotavljamo z deležem sorodstvenih in nesorodstvenih vezi. Sestavo omrežja merimo tako, da anketiranca prosimo, naj opredeli, v kakšni povezavi je s posameznim alterjem. Soočimo se lahko s problemom različnih interpretacij določenih odnosov (npr. kulturno različno razumevanje, kdo je dober prijatelj) in odnosi, ki s seboj prinašajo določene družbene norme in pričakovanja po nudenju oziroma zagotavljanju socialne opore (npr. od katerih odnosov pričakujemo, da nam bodo pomagali v primeru hujše bolezni) (Podreberšek 2005).

Moč vezi se pogosto meri tako, da anketiranca (ega) vprašamo, kako blizu mu je določen alter, pri čemer se za močne štejejo vezi, označene kot bližnje, za šibke pa oddaljene.. Potrebno je merjenje obeh, tako močnih kot šibkih vezi, saj se njihov pomen in vsebina bistveno razlikujeta (Rems 2010). Obstajajo pa tudi drugi načini merjenja, kot so pogostost stikov, vzajemno priznavanje stika, dolžina poznanstva, nudenje emocionalne opore, socialna homogenost članov omrežja idr (Hlebec in Kogovšek v Šikman 2013). Prav tako sta Marsden in Campbell (v Hlebec in Kogovšek 2006, 35) primerjala različne indikatorje moči relacije in ugotovila, da je najboljši indikator občutek bližine, torej sama intenzivnost povezave.

Geografska oddaljenost pa nam predstavi fizično oddaljenost alterja od ega. To je pomembna informacija za sosedska in prijateljska omrežja socialne opore (Hlebec in Kogovšek 2006, 33).

2.3 Izseljavanje Slovencev v Kanado

Gibanja v slovenskem etničnem prostoru so bila skozi zgodovino povezana in pogojena z dogajanjem v evropskem prostoru. Ljudje, ki so izhajali iz slovenskega etničnega prostora, so bili vpeti v evropske selitvene procese. Tako je bil tudi velik izseljenski val iz slovenskega prostora na prelomu stoletja sestavni del evropskega, natančneje slovanskega in mediteranskega vala. Naraščati je začel v devetdesetih letih 19. stoletja, ko so ljudje odhajali v Južno Ameriko, Kanado in ZDA, ki so bile od osemdesetih let 19. stoletja do prve svetovne vojne »*Indija Koromandija Slovencev*« (Lukšič–Hacin 1999, 183).

Najštevilčnejše izseljevanje, do zaprtja ameriških vrat, je bilo s krajnskega dela (današnja Gorenjska, Notranjska, Dolenjska, Bela krajina) Avstro-Ogrske. Vrata Amerike so se zaprla po prvi svetovni vojni, tako je vojna zaustavila množično priseljevanje v ZDA in tudi sama

migracijska politika ZDA je postala že močno restriktivna¹. Naši izseljenci so se v tem času bolj številno podali v Kanado² in Južno Ameriko in šele v tej fazi lahko govorimo o slovenskih naselbinah v Kanadi (Lukšič–Hacin 1995, 31). Te naselbine so nastale predvsem v okolici velikih rudnikov Ontaria, Quebeca, Alberte, Britanske Kolumbije, Nove Škotske. Med drugimi mesti se je večje število Slovencev naselilo tudi na območju mesta Vancouver.

Ko so se ameriška vrata zaprla in pred gospodarsko krizo, so se selitveni tokovi postopoma preusmerili v Evropo. Začetek svetovne gospodarske krize in še bolj druge svetovne vojne pa sta imela velik vpliv na selitve po Evropi in ljudje so postopoma bežali v zahodnoevropske in čezoceanske države (Lukšič–Hacin 1995, 31).

V Kanado so begunci spet začeli prihajati po letu 1947, s pomočjo posebnih vselitvenih komisij, ki so že v taborišču zbirale ljudi, primerne za vselitev.

Ko je prenehalo divjanje vojne po Evropi, so bile izrazite ekonomske in politične selitve. Z odprtjem jugoslovanskih meja leta 1963, pa so prevladovali ekonomski izseljenci, ki so se selili predvsem v zahodno Evropo, pa tudi drugod po svetu. Že leta 1968 so ugotavljali, da bo potrebno omejiti odhajanje izobražencev in kvalificiranih delavcev iz Jugoslavije, po katerih je bilo v tujini največje povpraševanje (Lukšič–Hacin 1999, 185).

Danes, v dobi informatike, ko imamo informacij na pretek in vse podatke, ki nas zanimajo, na dosegu roke, je veliko zanimanja za selitev v tujino.

Najpogostejša vzroka selitve v tujino sta delo in študij. Tisti, ki odhajajo v tujino zaradi zaposlitve, navajajo, da je bil razlog dobra ponudba za delo in višja plača (Lapuh 2011). Iz Slovenije se selijo tudi zaradi ljubezni, boljše ekonomske situacije, razvitosti države, več priložnosti itd. Sodobni izseljenci so izobraženi, ta pojav se imenuje beg možganov.

¹ V ZDA so leta 1882 sprejeli zakon, ki je od vsakega prišleka zahteval plačilo takse v višini 50 centov za administrativne stroške in sanitarije in omejeval priseljevanje kaznovanim, mentalno bolnim, nosilcem dednih napak in vsem tistim, ki bi lahko postali breme ameriške družbe (Lukšič–Hacin 1995).

² »S takratnega slovenskega ozemlja, ki je po prvi svetovni pripadalo kraljevini Jugoslaviji, je največje število Slovencev prišlo v Kanado od 1924. do 1930., ko je izbruhnila svetovna gospodarska kriza« (Lukšič–Hacin 1995).

2.3.1 Vzroki in motivi

P. Klinar (1976) pride na temelju teorije o dejavnih odbijanja in privlačenja, tako imenovana "pull-push" teorija, do lastne tipologije vzrokov izseljevanja, ki bo v nadaljevanju na kratko povzeta (Lukšič–Hacin 1995). Ta teorija skuša razložiti vzroke, selektivnost, smer toka in obseg migracijskih gibanj zgolj prek delovanja tako imenovanih dejavnih odbijanja in privlačenja. V delu Mednarodne migracije (1976) P. Klinar navaja kot glavne dejavnike odbijanja ekonomsko stagnacijo, padec standarda, zmanjšanje nacionalnih virov, nizek osebni dohodek, brezposelnost, politične diskriminacije, preganjanje, naravne katastrofe, alienacijo itd. Kot dejavnike privlačenja pa ekonomske kot so dvig standarda, višji dohodek, zaposlitev, izobraževanje, itd. (Klinar 1976, 25–26).

P. Klinar v kritiki "pull-push" teorije poudarja, »da se migracij ne da vedno enostavno razložiti z dejavniki privlačenja in odbijanja« in da je potrebno poleg "pull-push" faktorjev analizirati tudi socialno okolje, zgodovinske karakteristike obeh družb, vpliv tradicije v emigrantski družbi in subjektivne dejavnike (Lukšič–Hacin 1995, 54).

Tipologija vzrokov (Klinar 1976):

- **Ekonomski vzroki**
Kot ekonomske vzroke navaja možnost zaposlitve, večji dohodek in posledično dvig življenjskega standarda, ljudje z ekonomsko nerazvitih področij se selijo v razvita družbena področja, k temu pa jih spodbuja možnost izboljšanja ekonomskega položaja. Vendar pa nekateri, ki imajo doma razmeroma dober položaj, s selitvijo pridobijo oziroma napredujejo v višini dohodka, lahko pa se zgodi, da nazadujejo s samim položajem v družbi.
- **Politični in vojaški vzroki**
V svetu se politične razmere neprestano spreminjajo. Vojne, revolucije, pojavi diskriminacije, politična preganjanja itd. Politični migranti iščejo pravice, svobodo in družbo, ki bi tolerirala njihove ideje. Svoboda, pravica, tolerantna družba so pojmi, ki so pravno določeni, vendar se njihov pomen od posameznika do posameznika močno razlikuje.
- **Osebni in družinski vzroki**
Tukaj prištevamo družinske in prijateljske odnose. Pri tistih migrantih, ki želijo strokovno napredovati, so motivi znanje, izobrazba, kvalifikacije in ustvarjanje možnosti za profesionalno napredovanje.

Empirični del

Praviš: oditi in se zgubiti na tujem,
a potovanja ničesar ne menjajo. (Šteje
samo tisto poslednje .) Zmeraj potuješ
iz sebe k sebi in s tabo grejo

že čisto majhni kakor svetinjice dolenski griči,
trak travnika, njiva, nihalo ure,
ki meri večnost in neke čudne misli
o enodnevnih, ki jih vse bolj razumeš.

Greš in svoje trte skrivaš v glavi
v rokavu kozolce in svoje kmete,
ki hodijo v škornjih, okornih, a blagi,
po tebi kakor neizgovorjene legende.

Tako potuješ v sebi in s tabo gre dobro in hudo
kakor srečuješ mlaje in pogrebne odre,
a ko obstaneš, razvežeš culo
s spomini in suhimi hruškami krstne botre.

(Tone Pavček v Živeti med kulturami)

3 Metodologija

V diplomskem delu je uporabljena kvalitativna metodologija. Podatke sem pridobila s pomočjo poglobljenega polstrukturiranega intervjuja z izseljenimi Slovenci v Kanadi. Kvalitativni način raziskovalnega dela je bil pri moji diplomski nalogi primernejši kakor kvantitativni, ker sem tako dobila bolj poglobljene, podrobnejše odgovore, ki so zaželeni pri raziskovalnih vprašanjih, kot sem jih opredelila v raziskovalnem načrtu. Skozi pogovor z izseljenimi Slovenci in njihovo izpoved sem skušala ugotoviti, zakaj so se odločili za ta korak in kdo jim je predstavljal vir socialne opore v tako oddaljeni deželi.

Priljubljena kvalitativna tehnika, ki zagotavlja večjo širino informacij je poglobljeno etnografsko intervjuvanje, kjer se uporablja odprta raziskovalna strategija. Etnografska raziskava ima močan poudarek na raziskovanje zlasti družbenih pojavov. Podatki so nestrukturirani in cilj je, da zagotavljajo dovolj podrobnosti o majhnem številu primerov kot pa manjšo količino informacij z veliko respondenti (Atkinson in Hammersley v Boyle idr. 2013).

Haralambos in Holborn pravita, da *»imamo v primerjavi s kvantitativnimi podatki kvalitativne običajno za bogatejše, bolj življenjske, bolj poglobljene, bolj verjetno pa naj bi bilo tudi, da so resnična slika življenja, človeških izkušenj, stališč in prepričanj«* (Haralambos in Holborn v Mikola 2005). Weber (Haralambos in Holborn 1999) meni, da je za razlago družbenega delovanja najprej potrebno razumeti pomene in motive, na katerih temelji človeško vedenje (Plemeniti 2012, 22). Torej tudi v našem primeru, če želimo doumeti, zakaj se ljudje odločijo živeti daleč stran od rojstnega doma in kaj jim tam predstavlja oporo, moramo najprej raziskati motive.

Kvalitativne metode so torej holistične (celostne), to pomeni, da so različni vidiki enot opazovani v kontekstu celotnega primera (Ragin 2007, 116).

»Kvalitativna raziskava se začne in konča v smislu, da poteka od začetka pa do konca, pri čemer v začetku bolj malo vemo o problemu, na koncu pa nekaj več« (Mesec 1998, 39). Izkustveno gradivo pri kvalitativni metodi raziskovanja, ki je zbrano v raziskovalnem procesu, je sestavljeno iz besednih opisov ali pripovedi. Pri tovrstnem raziskovanju je gradivo obdelano in analizirano na način brez uporabe kvantitativnih merskih postopkov

(števila), torej le na besedni način, ki ga imenujemo interpretativni prostor³ (Mesec 1998, 26). Poznamo različne metode, s katerimi lahko pridobimo kvalitativno gradivo, mednje štejemo odprt intervju, opazovanje z udeležbo in skupinsko razpravo (Mesec 1998, 21). Da sem pridobila podatke, sem za svojo raziskavo uporabila poglobljeni polstrukturiran intervju. Omenjeni intervju je vprašalnik z vnaprej pripravljenimi vprašanji za intervjuvanca, vendar je tekom intervjuja dovoljeno odstopanje od vprašanj oziroma njihovo prilagajanje posameznemu intervjuvancu. Ločimo strukturirani tip, pri katerem anketar ne sme odstopati od pripravljenih vprašanj in nestrukturirani tip intervjujev, kjer spraševalec nima nobenih pripravljenih vprašanj, zgoraj omenjeni vprašalnik pa spada med ta dva tipa (Haralambos in Holborn 1999, 849).

3.1 Opis terenske raziskave

Ob svojem obisku Kanade meseca junija in julija 2013 sem del časa namenila izvedbi intervjujev s tam živečimi Slovenci. Za pogovore, teh je bilo devet, sem se dogovorila vnaprej in jih, s privoljenjem sodelujočih, posnela za lažjo kasnejšo analizo. V vzorec sem poskušala vključiti posameznike različne starosti. Med intervjuvanci so bili pripadniki tako starejše generacije izseljencev kot tudi pripadniki mlajših generacij, osebe različnih interesov, poklicev in spola.

Na začetku samega intervjuja sem vsakemu izmed njih predstavila namen raziskave, jim zagotovila, da je intervju anonimen in da me lahko tekom pogovora vprašajo, če česa ne bodo razumeli. Intervjuji so potekali individualno. Dolžina posameznega intervjuja je bila nekje med 30 minut do 1 ure. Pogovori so večinoma potekali v sproščenem in neformalnem vzdušju. Intervjuje sem posnela najprej na diktafon, nato posnetke prenesla na računalnik in jih ob ponovnem poslušanju lažje prepisala. Osebam sem, zaradi zagotavljanja anonimnosti, spremenila imena.

Zanimivost, ki se je pojavila med samo raziskavo, je bila, da so bili nekateri pripadniki starejše generacije, pred samo potrditvijo za opravljanje intervjujev, sumničevi glede samega namena intervjuja (zbiranje informacij za nekoga iz Slovenije, obveščevalna dejavnost).

³ Drugi pristop je pozitivistični, kamor umeščamo kvantitativno raziskovanje, kjer je osnovno gradivo sestavljeno iz podatkov, pridobljenih s standardiziranimi merskimi postopki (Mesec 1998, 26).

3.2 Analiza podatkov

Kdor bere pripovedi ali pa se pogovarja z izseljenimi Slovenci, ki dlje časa bivajo v tujini, spozna, da so njihovi pogledi na lastno usodo in odnos domovine do njih večinoma čustveno obarvani s poudarjenimi stereotipnimi »*podobami*« domačih krajev, ljudi in vrednot, ki jih ni več, mnogokrat s povečevanjem tragičnosti lastnega odhoda in življenja v tujini (Drnovšek 2006). To sem tudi sama doživela med intervjuji, ki sem jih opravila z izseljenci. Ljudje čustveno pripovedujejo o življenju pred selitvijo in o težkih začetkih daleč od rojstnega kraja.

3.2.1 Kvalitativna analiza podatkov

Pri kvalitativni raziskavi dobimo veliko količino primarnih nestrukturiranih podatkov, ki jih z analizo, ki jo tako Babbie (2007, 378) kot tudi Bryman in Bellova (2003, 573) definirajo kot neštevilčen pregled, oblikujemo v neko razumljivo poročilo (Roblek 2009, 55).

Pomemben del pri samem kvalitativnem raziskovanju je snemanje, pa naj bo to intervjuja ali fokusne skupine, saj nam omogoča popolno zanesljivost zapisovanja, preverjanje kodiranja in interpretacij ter teoretično fleksibilnost, saj lahko tako večkrat poslušamo isti posnetek (Mesec 1998). Mesec tudi pravi, da lahko v besedilu popravimo le napačno prepisane črke, ločila, ni pa potrebno popravljati narečnih izrazov in slenga, če nas zanima le vsebina (Mesec 1998, 88). Sama sem besedilo popravila le tako, da je lažje razumljivo.

Pridobljeno gradivo sem nato kodirala, klasificirala in kvalitativno analizirala. Zapise sem razčlenila na pomembne informacije, po moji oceni nepomembne informacije sem izpustila, in oblikovala kode v procesu analize. Nato sem sorodne kode, nanašajoče se na podobne pojave, združila v kategorije. Kodiranje nam omogoča, da hitreje vidimo podobnosti tem in ujemanja med posameznimi podatki. Tako lahko razčlenimo, kateri podatki so nam pomembnejši in jih je vredno globlje raziskati in katere lahko opustimo. Pri samem kodiranju moramo biti pazljivi, da v interpretacijo ne vključimo lastnega mnenja in tako izgubimo preučevano mnenje.

3.3 Interpretacija rezultatov

Za samo interpretacijo sem izbrala tiste teme, ki so se pokazale kot najpogosteje izpostavljene. Nekatere izmed dobljenih tem tekom analize sem opustila, ker niso pokazale nobenih podrobnih dejstev.

Razlogi za selitev

Razlogi za selitev so različni. Bistvo selitev je v tem, da si lahko posameznik ustvari novo življenje, si oblikuje družino, ustvari krog prijateljev in se identificira s tujo kulturo in njihovimi običaji (Lapuh 2011). Najpogostejši razlog, ki je bil opažen pri večini intervjuvancev, je bila selitev zaradi družine. Štirje intervjuvanci so imeli v Kanadi nekoga od sorodnikov, ostali pa so se po svojih številnih potovanjih odločili ostati tu, dva med njimi pa sta se odločila, da v Kanadi nadaljujeta študij.

Sorodniki

»Čisto po naključju. Sem mel neke sorodnike tu in to je bil začetek.« (Simon 1)

»Za to državo, zato, ker sem mela družino tuki. Sem mela strica tuki.« (Anka 8)

»Am prvo zato, k mam že sestro tuki, drugo pa ja je bla priložnost za študij, kar sem končal pred kratkim.« (Grega 4)

»Kako sem se odločila za to državo. Sem se zaljubila in tak sem pršla. Mož je prišel na dopust v Slovenijo in sem njega spoznala. Ja, on je živel v Kanadi in jst mislim, 1971. leta sem jst pršla, on je bil pa pred menoj.« (Mija 9)

Boljše službe

Zaradi težav pri iskanju zaposlitve v Sloveniji so se nekoč in prav tako tudi danes ljudje odpravili iskat zaposlitev in boljši zaslužek v tujino. Val ekonomskih izseljencev je bil v 60. in 70. letih dvajsetega stoletja in nova jugoslovanska oblast v dobrem desetletju po končani vojni ni priznavala ekonomskega izseljevanja, ker naj bi bil to pojav kapitalistični družb. Sčasoma so se zavedli, da je večina ilegalnih beguncev zapustila Jugoslavijo predvsem zaradi ekonomskih vzrokov in v želji, da si v tujini ustvarijo boljše življenje (Drnovšek 2010). Tudi danes je to glavni razlog odhodov posameznikov v tujino. In če se vprašamo za naprej, ali je v

Sloveniji življenjski standard takšen, da ne bo prišlo do novega iskanja »boljšega kruha« in boljšega življenja širom sveta.

Danes odhajajo mladi Slovenci z enoletnimi vizami za delo, ki jih je možno pridobiti v določenem starostnem obdobju v Kanadi, obstaja pa tudi veliko programov za študij in mladinske izmenjave. Nekateri se po tem obdobju vrnejo v domovino, nekateri ostanejo.

Rupnik, ki se je mlad podal v svet, je za članek v reviji Rodna gruda dejal, »osebno menim, da je v tujino bolje iti, ko si mlad, saj na dom nisi preveč navezan« (Markovič Kocen 2014).

»Am zato, ker še nikol nisem bla v Kanadi, pa vizo (international experience Canada visa) sem lohka dobila za Kanado (za delo).« (Anja 6)

Šolanje

Nekateri so prišli v Kanado z namenom študija. Tistim je pri pridobivanju določenih dovoljenj in viz veliko lažje. Nekateri drugi, ki so prišli prej, se pravi v tretjem migracijskem valu (1958–1970), pa niso znali niti dobro govoriti angleško. Če se niso odločili za nadaljevanje šolanja, so lahko opravljali zgolj dela, kjer ni bilo potrebno veliko komunicirati v angleščini (manj plačana dela).

»...jst sem pa delala, samo ne veliko časa, ko sem delala sem čistila pisarne, ko ne znaš angleško, moreš sam tisto delat kaj lahko kaj znaš, da se ni treba pogovarjat.« (Mija 9)

»Sem sem šel na podiplomski študij. Tako sem prvič prišel v Vancouver potem na univerzo. Samo študirat, nisem imel namena tuki ostat. Namen sem imel nazaj v Jugoslavijo. Študiral sem fiziko, ja v Ljubljani sem diplomiral in potem sem prišel sem, doktorat delat... magisterij in doktorat, oboje.« (Vine 7)

»Namen je bil študij. Pa ta študij mi bo ubistvu tud pomagal ostat tuki. No ubistvu pridobit delovno vizo.« (Grega 4)

Potovanja

Nekaj oseb pa se je zaljubilo v mesto med svojim obiskom države. Vrnili so se domov, uredili vse potrebno in odšli nazaj ter si tam ustvarili življenje.

»Nepričakovano. Sem se spoznala z enimi Slovenci prek interneta, pa smo se že več let pogovarjali prek interneta in ta gospa je prhajala še zmeri v Slovenijo obiskovat svojo mamo

in potem smo se končno spoznale, k je pršla in potem me je ona nazaj povabila seveda na obisk, aaa no in sem pršla za tri tedne pa se mi je zdel fajn...» (Ela 3)

»Ker sem bla tukaj z ladjami in ker sem veliko potovala ampak nikjer nisem mela tega občutka, da bi se ustalil. Vancouver pa je bil eno mesto, ki mi je najbližje Sloveniji. Podobna narava, okolice, zelenje, reke, gore, morje...Tako da ne vem zakaj, ampak enostavno...« (Teja 2)

»Predno sem živela v Kanadi, am, sem živela v Dubaju, kjer sem spoznala veliko ljudi, ki so tuki v tem delu sveta živeli. In so me navdušili nad tem predelom sveta in sem se odločila, da grem na eno svojih potovanj tud v Kanado in potem sem se že na letališču, ko sem pršla z letala vn, že zaljubila v Vancouver in sem rekla, jst bom tle nekoč pršla in živela. In sem ubistvu čez dve leti...« (Lina 5).

Dobre in slabe stvari z začetka

Ob prihodu v tuje okolje lahko naletiš na različne težave. Poznavanje jezika je lahko velika težava. Potrebno je urejanje dokumentacije, ki predstavlja že samo po sebi velik stres, ki ga pomanjkanje znanja jezika le še poslabša.

Poznavanje jezika

V društvu se pogovarjajo slovensko in Slovenci se družijo med seboj in tako ohranjajo jezik in običaje ter praznujejo slovenske praznike. Delovala je tudi slovenska šola, kjer so nekaj časa poučevali jezik, vendar pa se potomci slovenskih izseljencev, ki so rojeni v Kanadi, v večini niso udeleževali dogodkov v slovenski skupnosti in tako tudi niso prisostvovali delavnicam. Potomci v večini ne govorijo dobro slovensko, tako da jezik ohranjajo le tisti, ki so v Kanado migrirali.

»Ja, kok sem jo znala, sem jo znala, pol sem jo pa izboljševala. Jst sem mela 16 let, tak da sem šla v šolo. Sem medicinsko šolo tuki nardila.« (Anka 8)

»Ja težko je na začetku, ko se učiš angleščino, jst se nisem nikdar v šoli učila angleščino. Jst sem se vse s televizije naučila. Sem gledala to pa moj mož je mel par prijatlov, ko so ble žene,

ena je bla nemka, ena pa u stvari kanadčanka in so mi pomagale to, to. No, u letu dni sem jst brala časopis, pisat pa še danes ni hja, preslabo gre.» (Mija 9)

»Hm nisem meu pravzaprav nobenih težav...no, z jezikom, pa to še mam danes. Mam naglas, da še takoj vejo, ko da sem prišel s čolna. Probal sem tako lepo govorit in naglas, tak ko oni, pa ne gre....V stvari jst sem se tuki naučil angleško, sem sforsiral sebe pa televizijo gledal, pa ponavljal za človekom, pa mal cajtenge čital pa prepisoval iz knjig, tak da sem se tud pisat naučil takoj. Ni važno kak dobro govoriš, če ne znaš pisat, ni dobro.» (Simon 1)

»Mi smo pa zelo slabi slovenski Kanačani. Vsi otroci govorijo angleško, govorijo, lahk rečeš noben ne govori slovensko. Samo zna žlica, vilca, nož, brisača, take stvari, ne pa stavek skupi dat.» (Mija 9)

Urejanje življenja

Na začetku, ko je migrant v novi državi, ureja vse potrebne dokumente, išče stanovanje, zavarovanje, službo in drugo, lahko hitro naleti na različne težave. Vsaka država ima drugačne pogoje in zahteve in če se prej o tem ne informira, ima lahko velike težave. Osebe, s katerimi sem opravila intervjuje, niso imele pri tem kakšnih večjih težav. Pri eni osebi se je pojavil šum v komunikaciji. Ko se je od doma dogovarjala s šolo, kjer je nameravala študirati, o pogojih vpisa, so ji pozabili omeniti, da ob študiju ne bo mogla delati. To ji je predstavljalo veliko težavo, ker se je prijavila na študij z mislijo, da si bo poleg učenja lahko prislužila tudi denar z delom, ki pa ga kasneje ni mogla opravljati.

»...ko sem se odločila, da bom tukaj študirala, sem bla zelo vesela in komaj čakala, da pridem in to je blo vse dogodivščina in...negativna stvar je bla ta, da mi na faksu niso povedali, da ne bom mogla delat. Jst sem pričakovala, da bom lahko delala ob študiju.» (Teja 2)

»..primer je bil že, ko sem iz Slovenije iskala stanovanje v Kanadi. Ker sem si u bistvu stanovanje najdla, že predno sem prišla v Kanado. Na internetu je nekdo hotu dnar predno vidiš stanovanje in huda cena, prelepo stanovanje, pa je bla recimo oseba nekje iz Afrike al ne vem iz kje.» (Lina 5)

»Nisem mel nobenih težav v primerjavi z drugimi ljudmi. Z večino drugi Slovencev, k so prišli v Kanado. Jst sem prišel na univerzo, tukaj je blo vse priskrbljeno, sem plaču tolk in tolk na

leto, kako se že reče, za šolnino. In stanovanje je blo vključeno v študentskem domu, hrano smo mel tam, vse. Tak, da je blo za vse preskrbljeno.» (Vine 7)

Viri opore

V sami diplomski nalogi me je predvsem zanimalo, kdo ljudem predstavlja oporo v trenutkih, ko jih pestijo razne težave, pa naj bodo to čustvene ali materialne narave. Iz samih intervjujev sem izpostavila tiste vire, ki so bili najpogosteje omenjeni. To so bili Slovensko društvo, domači v Kanadi in prijatelji. Vsi so bili mnenja, da se v Slovenijo po pomoč ne obračajo. Nekateri so sicer izpostavili, da jim veliko pomeni, da se slišijo in pogovarjajo z domačimi v Sloveniji in vsaj tako ohranjajo neko povezanost. So si pa vsi našli v novem kraju nekaj ljudi, za katere lahko trdijo, da bi jim in so jim v trenutkih, ko so potrebovali oporo, le-to tudi nudili.

Slovensko društvo

Leta 1958 je bilo ustanovljeno Slovensko društvo Vancouver. V začetku delovanja društva so člani prirejali plesne zabave in piknike, kasneje pa so ustanovili tudi slovensko misijo s sveto mašo in v tem obdobju so jih obiskovali tudi misijonarji. Društvo je imelo moški in mešani pevski zbor, zaživela je dramska dejavnost, ustanovljena je bila folklorna plesna skupina in organizirali so otroške dejavnosti. Drugo obdobje, med letoma 1972–1985, je bilo prelomno, saj so kupili zemljišče in staro baptistično cerkev predelali v dvorano slovenskega društva. Novi prostor jih je spodbudil k ustanovitvi novih dejavnosti: kegljaški klub, šahovski krožek, lovsko društvo, petkovi večeri s kartami, nogomet. V tem obdobju so prihajali tudi ansambli iz Slovenije. Leta 1973 so otroci dobili tudi učiteljico, ki je otroke poučevala slovenski jezik. Prelomno leto za Slovenijo, v času osamosvajanja, je bilo izjemno pomembno tudi za izseljence v Vancouvru, ko so organizirali materialno in moralno pomoč domovini. S samostojnostjo Slovenije so postale pogostejše kulturne dejavnosti. Vezi z domovino so postale pogostejše in bolj povezane (Škoro Babič 2009). Danes ima društvo v lasti halo, ki so jo predelali v društvene prostore, kjer gostijo razne dogodke. Ohranjajo slovenski jezik, tradicijo družabnega življenja, slovensko kuhinjo, pesmi in ples (VanSloSoc 2016).

Ohranjanje jezika v novem svetu namiguje, da jezik ni le sredstvo sporazumevanja, je še nekaj več, je neizbežen element nacionalnega samozavedanja, pripadnosti, identitete (Mlekuž 2011).

Društvo je še delujoče, vendar s starejšimi člani. Nekateri mladi, ki so na novo prišli v Kanado, se še obračajo po nasvete in jim društvo tudi pomaga, vendar pa je tega čedalje manj. Predvsem mlajši so že ob odhodu dobro informirani in pridejo v novo državo pripravljeni. Vendar, kot so omenili, je vedno dobro, da je društvo blizu, tudi če se ne obrneš nanj po pomoč, ti veliko pomeni že sama misel, da obstaja.

»O ja, zelo mi je pomagalo. Moj prvi stik tak, da sem nekako začela, je blo v Slovenskem društvu. In sem bla zelo hvaležna temu društvu, da mi je dalo malo tega stika. Ja taku mal spoznavanje okolice, načina življenja, razni nasvet«i...Ste se tako lažje vključili v tukajšnje življenje? »Ja, vsekakor. Ampak sem pa hvaležna mojmu partnerju, ker nisem nikol gledala po internetu, da bi se šla jst s kom povezat. On je men najdu to društvo. Je reku pejt v slovensko društvo.« (Lina 5)

»...sem se vključu u Slovensko društvo tukej in postal precej aktiven tudi, sem tajnik in slovenščino poučujem.« (Vine 7)

»Ja, zelo. Mislim, odvisno od človeka. Men ta veza s prijateljico Slovenko je zelo pomembna in recimo, vedno se vidmo in razna ta srečanja. Včasih se srečujemo z raznimi drugimi Slovenci oziroma nekdo nov, ki pride in je lušno it... nekak maš zmer občutek, da maš eno vezo z domovino. In ja, je zelo pomebno.« (Teja 2)

»Ponavadi vsak bolj za sebe. Pomagalo je bolj za veselje in svoj jezik govoriš.« (Mija 9)

Mlajša vs starejša generacija in društvo

Obstaja razlika, mladi so bolj samostojni, se ne vključujejo in ne srečujejo redno s Slovenci, starejši pa, ko so prišli, so bili bolj povezani zaradi nepoznavanja jezika in nesigurnosti vase. Danes mladi prihajo z vnaprej zastavljenimi cilji, poučeni o stvareh in polni raznoraznih informacij. Vendar pa ljudje, ki dalj časa živijo v nekem okolju, poznajo in vedo več stvari, s katerimi lahko priskočijo na pomoč. Mlajši oziroma sodobni selivci so individualisti, ki ne čutijo potrebe po povezovanju znotraj slovenske skupnosti (Lapuh 2011).

»Pridejo na nekatere prireditve, ampak imamo zdej precej manj ljudi, ki pridejo na naše prireditve, ja. Na žalost res, ker imamo manj in manj članov. Postajajo starejši, nekateri umirajo eden za drugim, to je en problem in ne samo pri nas v Vancouvru, tudi povsod po svetu imajo isti problem.« (Vine 7)

Mlajši pa razmišljajo, da na samem začetku ne potrebujejo neke opore, oziroma pomoči društva, jim je pa na nek način, tudi če se tega najbolj ne zavedajo, samo društvo dalo neko vzpodbudo in nek občutek, da se le lahko obrnejo nanj in jim bo društvo pomagalo..

»Ma bom reku niti ne, no ja, grem rad kdaj pa kdaj v klub, ne bi pa biu tam vsak dan... to pa sigurn ne. Sem pa dubu prek enga prvo zaposlitev, priložnostno zaposlitev za en sejem in je blo to preko društva, in sicer je gospa Kanadčanka poročena s Slovencem. Tako, da mi je ona ubistvu taprvo ponudila službo. In to je blo u bistvu taprvi teden.« (Grega 4)

»...zdej nekateri rabjo ful podpore k pridejo, k so sami, pa zgubljeni pa nč jim ni jasno, zdej smo pa ljudje, k pač ne rabmo tega tok zlo, ker smo pač zato tuki, da sami sebe zgradimo in ne da bo nekdo drug rit odnašu....pač je pa tko, dejansko mi je dobr in sem zlo hvaležna, da verjetno, če bi pa neki res rabla, bi pa mogoče se res lahko obrlna..« (Anja 6)

»Tud iz Slovenskega društva je par ljudi, k vedno ve kakšno dobro direkcijo. Res, da ne hodim tja redno, grem pa pomagat kj k sestri. Ker sestra moja vodi tam zdej mal, je aktivna v društvu. Fajn je to met, recimo zarad jezika.« (Grega 4)

Domači v Sloveniji

Okoliščine sodobne družbe, tiste, ki pospešujejo individualizacijo, vodijo v krhanje socialnih omrežij družine, sorodnikov in prijateljev. Posameznikovo osvobajanje od družbenih oblik stanovske družbe vodi do novih oblik individualizirane oblike in položajev bivanja posameznika. Posameznik je tako postavljen pred množico izbir, na podlagi katerih vzpostavlja odnose tudi z drugimi (Giddens v Dremelj 2003, 149).

V sodobni družbi se kaže, da so sorodstvene vezi postale manj zavezujoče kot v preteklosti. Njihov obstoj in intenzivnost sta tako odvisna predvsem od volje in izbire posameznika, tako kot v večini drugih razsežnostih družbenega življenja (Dremelj 2003, 149).

Iz pogovorov sem zasledila, da je mlajšim sicer pomembno, da se z domačimi slišijo, vendar pa se sami popolnoma dobro znajdejo in ne čutijo potrebe, da bi doma iskali oporo.

»Tudi prej sem 13 let živila sama, tako da sem domov hodila samo na obiske in tud potem, ko potuješ, načeloma ni več te navezanosti, zaradi tega u bistvu nimam takega problema, da sem tako daleč.« (Anja 6)

Nekaterim pa pogovor, pa čeprav kratek, predstavlja zelo veliko oporo in tako lažje premagujejo vsakodnevne napore in preizkušnje.

»...podpora je, da pokličeš domov in se pogovarjaš, da slišiš, kaj se dogaja. Da se nekako še zmeraj počutiš vključenega, čeprav nisi tam.« (Teja 2)

»...z mamico se pogovarjam včasih tud po tri ure na dan. Med delom se z njo pogovarjam al pa med vožnjo al pa predno grem spat.« (Lina 5)

»Medve z mamico se slišiva dostkrat.« (Mija 9)

Pojavila se je tudi zanimiva ugotovitev, da tudi, če prej z domačimi nisi bil v tako dobrih odnosih, lahko selitev to izboljša.

»Sem se pogovarjala z eno punco, je bla z Nemčije, in je rekla, da odkar sem se preselila od svojih staršev, sem se bolj povezala z njimi. Smo taki prijatli postali in se ful razumemo in se ful pogovarjamo in nič se ne kregamo.« (Lina 5)

Prijatelji in družina v Kanadi

Večina, predvsem starejša generacija, si je v Kanadi ustvarila družino. Vsi, s katerimi sem se pogovarjala in so poročeni ter imajo otroke, so si za svojega partnerja izbrali tujca. Razen ena intervjuvanka, ki je odšla v tujino za svojim partnerjem. Te osebe imajo v svojem krogu dovolj ožjih članov družine, na katere se lahko zanesejo ob morebitnih težavah.

Predvsem mlajši pa so pri študiju in ob delu spletli poznanstva in prijateljstva, tudi taka prava, ki jim nudijo potrebno oporo.

»Ja, jst sem mela operacijo na primer, pa sem bla mesec dni pri mojih prijateljih po operaciji, ker nisem mogla it po stopnicah gor, mesec dni sem bla, tak da...« (Anka 8)

»Mam zelo razumevajočega partnerja in on me zelo podpira.« (Lina 5)

»Poleg družine doma, definitivno na sestro, ki je tukaj.« (Grega 4)

»Ja sej zato pa maš družino...za družino daš tud.. met družino je kot ena investicija, ti si dober njim, dok jim lahk pomagaš, pol pa mnda bo tud men nekdo kozarec vode prnesu...« (Anka 8)

Poleg zgoraj opisanih tem pa bi izpostavila še dve, ki sta se mi po opravljeni analizi zdeli zanimivi. Zanimalo me je, ali so si ustvarili krog ljudi tudi med Kanadčani in ne samo med rojaki in kakšna je komunikacija danes v primerjavi s preteklostjo.

Druženje - Slovenci in Kanadčani

Večina je bila mnenja, da je prave Kanadčane težko spoznati. So zelo odprti in komunikativni, vendar obstaja meja, katero je težko prestopiti. Veliko lažje in hitreje je navezati stik s prav tako priseljenimi ljudmi, ki imajo podobno zgodbo.

»No od vseh ljudi, ki jih spoznaš je najmanj Kanadčanov, tistih tapravih, razen če so direktno sodelavci. Da bi kar tako se začel z nekimi Kanadčani družiti, zelo težko. Nekako iščeš nekoga, ki te razume, nekoga ki je šel čez isti postopek kot sam.« (Ela 3)

»Kanadčani so odprti, lahko navežeš stik, so tko zelo "chati" ne, zveš celo njihovo življenjsko zgodbo u petih minutah, ampak po drugi strani se mi pa še zmer zdi, da recimo se hitreje povežeš z ljudi, ki so na tvojem nivoju, da so migranti, da so šli skozi podobno situacijo kot ti...« (Teja 2)

»Kanadčani so u bistvu zlo firbčni, se prav zvedavi, ful radi slišjo nove zgodbe, od kje prihajaš, kaj delaš in kolk časa boš ostal. Zlo radi svetujejo kam it... tko da kar se tega tiče, dobiš ful informacij, ampak smo pri temu do neke meje, je neka meja postavljena in preko te meje ne gre, da bi postal prjatu in se začeu družiti in hodet na kave, pa ne gre..« (Anja 6)

Komunikacija in stik s Slovenijo

Zanimalo me je tudi, ali so pogosto v kontaktu z domačimi v Sloveniji, na kakšen način ter če se vračajo domov na obiske. Večina intervjuvanih se redno vrača domov na obiske, nekateri enkrat letno, spet drugi na dve oziroma tri leta. Prav tako so pogosto v kontaktu, predvsem s starši in ožjimi sorodniki, starejši preko telefona, mlajši pa predvsem preko spleta (Skype, družabna omrežja, elektronska pošta, itd.).

»Oh, najmanj enkrat na leto.« (Simon 1)

»Preko telefona največ, ja. Pa od začetka, ko sem prišel v Kanado, je bil telefon zelo drag. Ni tako kot zdej, ko mam mogoče 500 min zastonj sam če mam telefon. Tak da zdej je telefon zelo pocen. Sam včasih je bil pa drag. Jst sem recimo zaslužu na začetku 500 dolarjev na mesec in sem dal za telefon skor 100 dolarjev. Ker sem mam telefoniral stalno, ker je bla sama, je oče umrl, "so", pa to je bil moj največji izdatek.« (Simon 1)

»Ja, več al man internet, Skype pa maili..« (Anja 6)

»Ja, včasih pa smo si pisma pisal, seveda...pošta ni bila tolik draga kot zdej. To ma svoje prednosti tud, ne. Ko nekaj napišeš, zbereš misli in lahko napišeš. Naprimer moja mama, ona še zmer reče, da ona pogreša pisma, ki jih je dobivala...Ja, ja, to ona pogreša. Jst jo pokličem za rojstni dan in za božič in reče jst bi rada mela pismo, al pa vsaj karto.« (Vine 7)

»Ja, vsako leto grem domov.« (Vine 7)

4 Sklepna beseda

V diplomskem delu s temo, katere ideja se mi je porodila pred odhodom v Kanado, sem poskušala z intervjuji z izseljenimi Slovenci priti do ugotovitve, kako se ljudje odločijo za tak korak, kot je selitev v tujino, na kakšne težave naletijo na poti ter kaj jim predstavlja vir opore. Glavna tema naloge je bila, ali imajo ljudje daleč od doma krog ljudi, na katere se lahko zanesejo. Se morda obračajo na pomoč v domovino, jim olajša bivanje tamkajšnje delujoče Slovensko društvo ali njihovi bližnji posamezniki?

Danes je v svetu le nekaj držav, ki niso prežete z multikulturno heterogenostjo. Ta pojav sega daleč nazaj v zgodovino, v sam začetek človeštva. Temelji so bili postavljeni z začetkom preseljevanja ljudstev (Lukšič–Hacin 1999).

Mednarodne migracije so izklesale pot tokovom izseljencev, beguncev, izgnancev in tako vplivale na transformacijo klasičnih družinskih in sorodstvenih vezi ter *»dale prosto pot radosti in zadovoljstvu, pa tudi hrepenenju in bolečini«* (Mikola 2005).

Britanska Kolumbija je najbolj zahodno ležeča kanadska provinca. Prvi Slovenci so v Britansko Kolumbijo prišli v začetku 20. stoletja, večina preko Združenih držav Amerike, drugi val izseljencev pa je prišel med obema vojnama. Večinoma so se naselili v Vancouvru. Največje število Slovencev pa je prišlo na zahod Kanade po drugi svetovni vojni kot politični in kasneje ekonomski migranti (Škoro-Babič 2009). Danes prihajajo v Kanado mladi, željni novih izkušenj, za to državo pa se odločajo predvsem zaradi njene pozitivne politike priseljevanja. Sam pojem multikulturalizem se je pojavil leta 1963 prav v Kanadi. Zagovorniki multikulturalizma nasprotujejo številnim družbenim in kulturnim pojavom, ki so jih povzročili odnosi v prejšnjih stoletjih (monokulturalizem, evropocentrizem, kolonializem idr.) in se borijo za upoštevanje Deklaracije o človekovih pravicah (Lukšič–Hacin 1999).

Samo delo temelji na raziskavi, ki je plod kvalitativnega interpretativnega pristopa, podatki so bili pridobljeni s polstrukturiranimi intervjuji s Slovenci iz mesta Vancouver.

Analiza nastalih izvedenih intervjujev je podala naslednje ugotovitve. Ljudje, s katerimi sem opravila intervjuje, so večinoma v tujino odšli za boljšim življenjem. Bodisi se doma niso razumeli, so imeli težave z zaposlitvijo ali pa so zgolj po srcu avanturisti. Večina njih ni imela pretiranih težav ob prihodu v Kanado. Ali so že imeli nekoga tam (sorodniki) ali pa so bili

zelo iznajdljivi in se povezali s Slovenskim društvom, ki jim je nudilo predvsem emocionalno oporo v smislu, da tako daleč vendarle nisi sam in je tvoja domovina blizu, slednje predstavlja veliko oporo v premagovanju začetnih težav. Že samo slovenska beseda da Slovencu občutek domačnosti in bližine doma, ki je ne nazadnje zelo daleč.

Največ intervjuvancev si je družino ustvarilo v novi državi in ta jim predstavlja glavni vir opore. Slovenci so se po svojem prihodu v Kanado relativno hitro prilagodili družbi in se vanjo uspešno integrirali.

Mlajši, ki prihajajo v Kanado, niso tako odvisni od pomoči in ne iščejo opore pri rojakih ali Slovenskem društvu. Pridejo z vsemi informacijami in se sproti izobražujejo, če pa naletijo na težave, jih sami rešujejo in se na ta način utrdijo in učijo. Vendar pa sem iz njihovih odgovorov zaznala, da jim je vseeno pomembno védenje, da imajo v bližini kar nekaj rojakov, na katere se lahko zanesejo.

Zato sem mnenja, da je Slovensko društvo tam pomembno in da predstavlja nevidni steber v slovenski skupnosti, ki daje oporo tako starejši kot mlajši generaciji priseljencev.

Pri oblikovanju naloge mi je pomagalo številno gradivo na temo socialne opore, soočila pa sem se s pomanjkanjem gradiva o izseljenih in o njihovi socialni opori. Rojaki, ki živijo zunaj meja Slovenije, igrajo pomembno vlogo pri predstavljanju Slovenije v svetu. Zadovoljen Slovenec, četudi si je za svoj novi dom izbral drugo državo, je najboljši predstavnik svoje rodne države. Zato sem mnenja, da bi v prihodnosti morali raziskovati, se pogovarjati in poslušati zgodbe ter jih deliti z drugimi, o ljudeh, ki imajo veliko povedati, ki so še vedno čustveno navezani na svoj »dom« in bi svoje zgodbe z veseljem delili.

Obisk Kanade, pogovori s tam živečimi Slovenci in samo mesto mi bodo ostali v lepem spominu. Prav je, da se vsi spomnimo, da je veliko Slovencev širom sveta in mislimo na njih, še posebej na dan, ki je posvečen prav njim, prva julijska nedelja – Nedelja Slovencev po svetu.

In za konec *»Slovenska populacija po svetu ni inventura za odpis ampak dragocen potencial in pomemben del slovenskega telesa«* (Kocmur v Pospah 2009).

5 Literatura

1. Anja 6. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 23. julij.
2. Anka 8. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 25. julij.
3. Babbie, R. Earl. 2007. *The practice of social research*. Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
4. Bojnec, Borut. 2009. *Druženje kot oblika socialne opore*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Boyle, Paul, Keith H. Halfacree in Vaughan Robinson. 2013. *Exploring contemporary migration*. New York: Routledge.
6. Bryman Alan in Emma Bell. 2003. *Bussines research methods*. New York: Oxford University Press.
7. Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 149–170.
8. Drnovšek, Marjan. 2006. Nekateri vidiki odnosa slovenske javnosti do izseljenstva. *Dve domovini – Two homelands* (24): 115–132.
9. --- 2010. *Vzroki za izseljevanje Slovencev v zadnjih dveh stoletjih*. Dostopno prek: http://www2.arnes.si/~krsrd1/conference/Speeches/Drnovsek_slo.htm (26. september 2015).
10. Ela 3. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 21. julij.
11. Gosar, Anton. 1978. *Obseg, vzročnost in karakteristika slovenskega izseljevanja v tujino*. Zagreb: Zavod za migracije i narodnost.
12. Grega 4. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 21. julij.

13. Haralambos Michael in Martin Halborn. 1999. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS
14. Hlebec Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103–125.
15. --- 2006. *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.
16. Iglíč, Hajdeja. 1988. Ego-centrične socialne mreže. *Družboslovne razprave* 6 (5): 82–93.
17. IOM. 2015. *World migration*. Dostopno prek: <http://www.iom.int/world-migration> (22. september 2015).
18. Klinar, Peter. 1976. *Mednarodne migracije*. Maribor: Obzorja.
19. Konda, Katja. 2014. *Vloga egocentričnih socialnih omrežij na uspešnost posameznika*. Ljubljana: Diplomsko delo.
20. Lapuh, Lucija. 2011. *Sodobno izseljevanje iz Slovenije*. Ljubljana: Salve.
21. Lina 5. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 22. julij.
22. Lukšič–Hacin, Marina. 1995. *Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
23. --- 1999. *Multikulturalizem in migracije*. Ljubljana: ZRC SAZU.
24. Markovič Kocen, Blanka. 2014. *Odgovornost je treba prevzeti, ko gre dobro in ko gre slabo*. Dostopno prek: <http://www.rodnagruda.si/mladi/2014020718133861/> (16. februar 2016).
25. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
26. Mija 9. 2013. Intervju z avtorico. Ljubljana, 25. oktober.
27. Mikola, Maša. 2005. *Živeti med kulturami: od avstralskih Slovencev do slovenskih Avstralcev*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

28. Mlekuž, Jernej. 2011. *ABC migracij*. Ljubljana: Založba ZRC.
29. Plemeniti, Mojca. 2012. *Študentje na izmenjavi in njihova socialna opora*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
30. Podreberšek, Petra. 2005. *Hierarhični pristop merjenja egocentričnih socialnih omrežij*. Diplomsko delo. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede.
31. Pospeh, Stanislav. 2009. *Slovenska migracija v Kanado*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
32. Ragin, C. Charles. 2007. *Družboslovno raziskovanje: enotnost in raznolikost metod*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
33. Rems, Kaja. 2010. *Omrežja socialne opore v domu za starejše – Dom ob Savinji v Celju-*. Diplomska naloga. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede.
34. Roblek, Vasja. 2009. Primer izpeljave analize besedila v kvalitativni raziskavi. *Management 4* (19): 53–69.
35. Rogelj, Tanja, Mirjana Ule in Valentina Hlebec. 2004. Socialna opora med dijaki glede na njihov individualni položaj v strukturi popolnega omrežja v razredu. *Družboslovne razprave 20* (45): 13–32.
36. Simon 1. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 19. julij.
37. Slovensko društvo Vancouver. 2016. *Dobrodošli*. Dostopno prek: <http://www.vanslosoc.ca/vanslosoc/Dobrodosli.html> (16. februar 2016).
38. Sugerman, Leonie. 1986. *Life-Span Development, Concepts, Theories and Interventions*. London: Methuen.
39. Šikman, Sandra. 2013. *Socialna opora Slovencev v ZDA: Moč pomembnosti odnosov pomeni več kot razdalja med njimi*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

40. Škoro Babič, Aida. 2009. 50 let Slovenskega društva Vancouver/ 50 years of the Slovenian Society Vancouver, 1958–2008. *Dve domovini* 30: 228–230.
41. Teja 2. 2013. Intervju z avtorico. Vancouver, 21. julij.
42. Thoits, A. Peggy. 1982. Conceptual, Methodological, and Theoretical Problems in Studying Social Support as a Buffer Against Life Stress. *Journal of health and social behavior* 23 (2): 145–159.
43. United nation population fund UNFPA. 2015. *Migration*. Dostopno prek: <http://www.unfpa.org/migration> (24. september 2015).
44. Vaux, Alan. 1988. *Social Support: Theory, Research and Intervention*. New York: Praeger.
45. Vine 7. 2013 Intervju z avtorico. Vancouver, 24. julij.
46. Yin, Lijuan. 2009. Communication Channels, Social Support and Satisfaction in Long Distance Romantic Relationships. *Communication Theses* (56). Dostopno prek: http://scholarworks.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=communication_theses (28. september 2015).

Priloga

Vprašalnik

1. Kako dolgo že bivate v Kanadi?
2. Kako ste se odločili ravno za to državo?
3. Povejte mi kakšne dobre/slabe stvari, ki se jih spomnite iz časa vašega prihoda? (spoznavanje ljudi, iskanje stanovanja, službe itd)
4. Od koga ste na začetku bivanja prejeli največ informacij?
5. Koga od doma ste najbolj pogrešali, ko ste prišli sem?
6. Ste kmalu spoznali nove ljudi?
7. Kakšna je bila izkušnja s spoznavanje novih ljudi? So bili odprti in so vas sprejeli ali ste potrebovali čas, da ste našli prave ljudi?
8. Se vam zdi, da imate v svojem socialnem omrežju dovolj ljudi, na katere se lahko zanesete?
9. Kaj najbolj pogrešate tukaj? Katere stvari od doma pogrešate? (druženje, domače ljudi, slovensko hrano, itd.)
10. S kakšnimi težavami ste se spopadali na začetku bivanja?
11. Kje ste poiskali pomoč pri reševanju teh težav?
12. Ste se obračali po pomoč v domovino?
13. Kako ohranjate stik z domačimi v Sloveniji?
14. Preko katerih komunikacijskih kanalov ste bili v stiku nekoč in kako je to danes?
15. Pogrešate Slovenijo?
16. Se vračate domov na obiske? Kolikokrat?
17. Kdo so ljudje, ki jih najbolj pogrešate od doma danes in zakaj?
18. Koliko vam je pomembno druženje z rojaki v Kanadi?
19. Vemo, da ste Slovenci v Kanadi povezani v več različnih društev. Se redno družite med seboj?
20. Vam je na začetku vašega življenja v novi državi to pomagalo pri lažji vključitvi v tukajšnje življenje?
21. Za konec. Bi še enkrat sprejeli enako odločitev in se odločili zaživeti v Kanadi?